

ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΗ ΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΜΥΚΗΝΑΪΚΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟ

ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ

ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΑ	ΙΣΤΟΡΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ
1600-1100 π.Χ.	διάρκεια Μυκηναϊκού Πολιτισμού
μετά το 1500 π.Χ.	γρήγοροι ρυθμοί εμπορικής ανάπτυξης
1450 π.Χ.	Κατάκτηση Κνωσού από Μυκηναίους – παύση της μινωικής κυριαρχίας στο Αιγαίο – ανάπτυξη μυκηναϊκών εγκαταστάσεων και εμπορικών σταθμών σε όλο το Αιγαίο
14 ^{ος} – 13 ^{ος} αι. π.Χ.	Εξάπλωση Μυκηναϊκού Πολιτισμού και εκτός Αιγαίου – ανάπτυξη εμπορίου
13 ^{ος} αι. π.Χ.	Μυκηναϊκές αποικίες στην Κύπρο – μυκηναϊκή παροικία στην Ουγκαρίτ της Φοινίκης – επέκταση εμπορικής δραστηριότητας στην Παλαιστίνη και την Αίγυπτο – φιλικές σχέσεις με τους Χετταίους
αρχές 12 ^{ου} αι. π.Χ.	Εισβολές Αχαιών με του «Λαούς της Θάλασσας» στην Αίγυπτο, στην Κύπρο και στις ακτές της Α Μεσογείου – κατάλυση Χεττιτικού κράτους – οι εμπορικές επαφές με τις χώρες της Ανατολής γίνονται δυσχερέστερες
12 ^{ος} αι. π.Χ.	αιώνας σχηματοποίησης των θεμάτων στην τέχνη
1184 π.Χ.	παραδοσιακή χρονολόγηση του Τρωικού Πολέμου

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΥΡΑΜΙΔΑ ΜΥΚΗΝΑΪΚΩΝ ΚΡΑΤΩΝ

Άναξ - ηγεμόνας ανακτόρου

= διαχειριστής πλούτου

πολιτικός στρατιωτικός αρχηγός

δικαστική και θρησκευτική εξουσία

Ιερείς και επαγγελματίες **στρατιώτες**

ειδικευμένοι **τεχνίτες**: μεγάλη ομάδα

η πλειοψηφία των υπηκόων **γεωργοί** και **κτηνοτρόφοι**

δούλοι: υπηρέτες ηγεμόνα, αξιωματούχων, ιερέων, υπηκόων

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ

1. **Άναξ** = απόλυτος μονάρχης
2. **Λααγέτας** = τοπικός άρχοντας, διοικητής περιφερειών
3. **Επέτης** = ακόλουθος από την τάξη των ευγενών
4. **Τελεστής** = αξιωματούχος της περιφερειακής διοίκησης
5. **Βασιλεύς** = επικεφαλής ομάδας (δήμου, τεχνιτών)

Απόψεις για την οργάνωση του μυκηναϊκού κόσμου:

- A. Ένα ενιαίο κράτος υπό έναν άνακτα-μονάρχη με κέντρο τις Μυκήνες και διάφορα περιφερειακά κέντρα ενσωματωμένα στο κράτος αυτό
- B. Διαίρεση ελληνικού κόσμου σε 4-5 μικρότερα «ομοσπονδιακά» κράτη (η επικρατέστερη θεωρία) – ίσως υποτελή στις Μυκήνες

ΕΜΠΟΡΙΚΕΣ ΚΑΙ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΕΣ ΕΠΑΦΕΣ ΜΥΚΗΝΑΙΩΝ ΜΕ ΑΛΛΟΥΣ ΧΩΡΟΥΣ

1. Αιγαίο – Κρήτη: κυριαρχία από τον 15^ο αι.
2. Κύπρος: οργάνωση αποικιών τον 13^ο αι. – εξελληνισμός
3. Φοινίκη: ίδρυση παροικίας στην Ουγκαρίτ τον 13^ο αι.
4. Παλαιστίνη: επέκταση εμπορικών επαφών τον 14^ο και 13^ο αι.
5. Κράτος Χετταίων: αρχικές τεταμένες σχέσεις από τα τέλη του 15^{ου} αι. – ανάπτυξη εμπορικών και διπλωματικών επαφών έως τα μέσα του 13^{ου} αι.
6. Αίγυπτος: επαφές από τον 14^ο αι. – επιδρομές στις αρχές του 12^{ου} αι.

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΜΥΚΗΝΑΪΚΟΥ ΚΟΣΜΟΥ (ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ)

1. Κοινή γλώσσα
2. Κοινές θρησκευτικές δοξασίες
3. Κοινός υλικός πολιτισμός (τέχνες, ενδυμασία, καλλωπισμός, πόλεμος)
4. Τρωικός Πόλεμος: πανελλήνια εκστρατεία

ΜΥΚΗΝΑΪΚΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ (ΕΠΙΤΕΥΓΜΑΤΑ)

1. Αρχιτεκτονική:
 - ανάκτορα και μέγαρο (ανοικτός χώρος, πρόδομος, κυρίως μέγαρο)
 - θολωτοί τάφοι («Θησαυρός του Ατρέως»)
2. Ζωγραφική:
 - τοιχογραφίες, παραστάσεις αγγείων (τελετουργικά θέματα, πόλεμος, κυνήγι)

Ασκήσεις εμπέδωσης

I. Επιλέξτε την ιστορικά ορθή απάντηση:

1. Πότε αναπτύχθηκε ο Μυκηναϊκός Πολιτισμός;

A. τον 15^ο αι. π.Χ.

B. τον 16^ο αι. π.Χ.

Γ. το διάστημα 16^{ος}-12^{ος} αι. π.Χ.

Δ. το διάστημα 15^{ος}-11^{ος} αι. π.Χ.

2. Οι Μυκηναίοι ανέπτυξαν ιδιαίτερα καλές σχέσεις από τον 13^ο αι. με τους...

A. Αιγυπτίους B. Μινωίτες Γ. Φοίνικες **Δ. Χετταίους**

3. Ποια από τις παρακάτω πηγές αποδεικνύει την ενότητα του μυκηναϊκού κόσμου;

A. Η Οδύσσεια του Ομήρου

B. Οι χεττιτικές πινακίδες

Γ. Οι αιγυπτιακές πινακίδες

Δ. Οι πινακίδες της Γραμμικής Β'

4. Ποια από τις παρακάτω πηγές αποδεικνύει τον πολεμικό χαρακτήρα της μυκηναϊκής αριστοκρατίας;

A. Τα διακοσμημένα αγγεία

B. Τα κτερίσματα των τάφων

Γ. Οι πινακίδες της Γραμμικής Β' Δ. Οι αιγυπτιακές σφραγίδες

5. Η Γραμμική Β' γραφή ...

A. δεν έχει αποκρυπτογραφηθεί B. είναι ιερογλυφική

Γ. είναι συλλαβική

Δ. είναι αλφαβητική

6. Ο ηγεμόνας κάθε ανακτόρου είχε...

A. την πολιτική και στρατιωτική εξουσία

B. την πολιτική και θρησκευτική εξουσία

Γ. την πολιτική και δικαστική εξουσία

Δ. όλες τις παραπάνω

7. Τα μυκηναϊκά κράτη μπορούν να χαρακτηριστούν...

A. θεοκρατικά

B. ανοργάνωτα

Γ. πολυεθνικά

Δ. ομοσπονδιακά

II. Να χαρακτηρίσετε τις ακόλουθες προτάσεις ως προς την ιστορική ορθότητά τους, γράφοντας τη λέξη «σωστό» ή «λάθος» δίπλα σε κάθε πρόταση.

1. Ο μυκηναϊκός πολιτισμός δημιουργήθηκε από τους κατοίκους του οικισμού των Μυκηνών. **Σ**
2. Η αποκρυπτογράφηση της γραμμικής Β' γραφής ήταν η κορυφαία στιγμή των ερευνών για τον μυκηναϊκό πολιτισμό. **Σ**
3. Οι πινακίδες της γραμμικής Β' γραφής γράφτηκαν από λογιστές. **Λ**
4. Η εμπορική ανάπτυξη ακολούθησε γρήγορους ρυθμούς κατά το δεύτερο μισό της δεύτερης χιλιετίας π.Χ. **Σ**
5. Ο λααγέτας και οι τελεστές ήταν αξιωματούχοι της περιφερειακής διοίκησης των μυκηναϊκών κρατών. **Σ**
6. Οι αιγυπτιακές επιγραφές κάνουν λόγο για επιδρομές στην Αίγυπτο μετά το 1200 π.Χ. **Σ**
7. Οι Μυκηναίοι είχαν ιδρύσει αποικίες στην ιταλική και την ισπανική χερσόνησο. **Λ**
8. Η τρωική εκστρατεία απέβλεπε πιθανόν στον έλεγχο του περάσματος προς τον Εύξεινο Πόντο. **Σ**
9. Οι καλλιτέχνες εξυπηρετούσαν κυρίως τις ανάγκες της πλειοψηφίας. **Λ**
10. Το μυκηναϊκό μέγαρο αποτελούνταν από μία αυλή, έναν προθάλαμο και το κυρίως μέγαρο. **Λ**
11. Τα σπουδαιότερα μυκηναϊκά κέντρα-ανάκτορα ήταν στην Αργολίδα, τη Λακωνία, τη Μεσσηνία, την Αττική, τη Βοιωτία και τη Θεσσαλία. **Σ**
12. Τα ανάκτορα στον Μυκηναϊκό Πολιτισμό ήταν συνήθως κτισμένα σε λόφους χωρίς τείχη. **Λ**
13. Οι υπήκοοι των μυκηναϊκών κρατών ασχολούνταν κυρίως με τις τέχνες. **Λ**
14. Οι Μυκηναίοι δεν είναι γνωστό σε ποιο έθνος ανήκαν. **Λ**
15. Το ιερατείο ανήκε στην ανώτερη κοινωνική τάξη μετά τον άνακτα. **Σ**
16. Οι ανασκαφές του Σλήμαν επιβεβαίωσαν το ιστορικό υπόβαθρο των ομηρικών επών. **Σ**
17. Οι πινακίδες της γραμμικής Β' γραφής περιέχουν λογοτεχνικά κείμενα. **Λ**
18. Ο στρατός των μυκηναϊκών κρατών αποτελούνταν από πολίτες που εκτελούσαν τη στρατιωτική τους θητεία. **Λ**
19. Οι Έλληνες μετά την τρωική εκστρατεία εγκαταστάθηκαν στην περιοχή της Τρωάδας. **Λ**
20. Ο θησαυρός του Ατρέως είναι το σημαντικότερο δείγμα μυκηναϊκού μεγάρου. **Λ**

III. Συμπλήρωσε τα κενά των προτάσεων με τη σωστή λέξη:

Ο Γερμανός αρχαιολόγος **Ερρίκος Σλήμαν** (α) ανέσκαψε τον αρχαιολογικό χώρο των **Μυκηνών** (β). Τη μυκηναϊκή γραφή αποκρυπτογράφησαν οι **Ventris** (γ) και **Chadwick** (δ). Οι πινακίδες περιείχαν πληροφορίες για τα αντικείμενα που φυλάσσονταν στα **ανάκτορα** (ε).

Την οικονομία των μυκηναϊκών κρατών διαχειρίζονταν τα ανάκτορα, που ρύθμιζαν την ανάπτυξη των διαφόρων τεχνών, όπως της **ναυπηγικής** (στ), της **ελεφαντουργίας** (ζ) και της **χρυσοχοΐας** (η). Οι τεχνίτες ήταν μία **μεγάλη** (θ) ομάδα που ανήκε στην τάξη των **υπηκόων** (ι) των μυκηναϊκών κρατών.

Οι λόγοι για τους οποίους καταστράφηκαν τα μυκηναϊκά ανάκτορα δεν είναι γνωστοί. Από τις διάφορες θεωρίες η επικρατέστερη είναι ότι οι «**Λαοί της Θάλασσας**»(ια) αναστάτωσαν την Ανατολική Μεσόγειο, και κυρίως το κράτος των **Χετταίων** (ιβ), με συνέπεια να παρακμάσει η μυκηναϊκή οικονομία και τα ανάκτορα.

IV. Να εξηγήσετε το νοηματικό περιεχόμενο των ιστορικών όρων: *άνακτας, λαοί της θάλασσας και θολωτοί τάφοι.*

Άνακτας είναι ο ηγεμόνας ενός μυκηναϊκού ανακτόρου που είχε συγκεντρώσει στα χέρια του όλες τις εξουσίες, θρησκευτική, δικαστική και στρατιωτική.

Λαοί της Θάλασσας είναι φύλα διάφορης προέλευσης που δρούσαν κατά τον 12^ο αι. π.Χ. πειρατικά στην Ανατολική Μεσόγειο και είχαν καταστρέψει πολλά λιμάνια και παραλιακές πόλεις της Αιγύπτου, των Χετταίων και της Φοινίκης.

Θολωτοί τάφοι είναι ένα ταφικό αρχιτεκτόνημα που χαρακτηρίζει τον Μυκηναϊκό Πολιτισμό. Αποτελείται από έναν μακρό διάδρομο που οδηγεί σε έναν θόλο, στον οποίον βρίσκονται θαμμένα μέλη αριστοκρατικών οικογενειών.

V. Για ποιους λόγους παρήκμασε ο μυκηναϊκός πολιτισμός κατά τη γνώμη σας; Δικαιολογήστε την απάντησή σας με αναφορές σε αρχαίες πηγές.

Η παρακμή του Μυκηναϊκού πολιτισμού οφείλεται πιθανότατα στις ευρύτερες ταραχές που γνώρισε η Ανατολική Μεσόγειος καθ' όλη τη διάρκεια του 12^{ου} αι. π.Χ. Εκτός από την πιθανή μεταβολή του κλίματος, η καταστροφή των εμπορικών κέντρων της Αιγύπτου, της Φοινίκης και του κράτους των Χετταίων από τους Λαούς της Θάλασσας, σε συνδυασμό με πιθανές εξεγέρσεις υπηκόων των κρατών αυτών οδήγησαν στον δραστικό περιορισμό των εμπορικών συναλλαγών ανάμεσα στα κράτη αυτά και την υπόλοιπη Μεσόγειο. Αιγυπτιακά και χεττιτικά έγγραφα κάνουν λόγο για τις πειρατικές αυτές επιδρομές, ενώ και τα αρχαιολογικά κατάλοιπα από την ίδια τη Χαττούσα, την πρωτεύουσα των Χετταίων, οδηγούν στο συμπέρασμα ότι οι συνέπειες ήταν καταστροφικές. Εξάλλου, και ο Τρωικός πόλεμος που αφηγείται η Ιλιάδα του Ομήρου ίσως ήταν μία από αυτές τις συντονισμένες επιθέσεις εναντίον παραλιακών πόλεων, υποτελών του κράτους των Χετταίων ή επίθεση που αποσκοπούσε στον έλεγχο του αποδυναμωμένου εμπορίου με τον Εύξεινο Πόντο. Είναι επίσης πιθανό, σύμφωνα και με τις αρχαίες ελληνικές πηγές, ότι ταυτόχρονα υπήκοοι των μυκηναϊκών κρατών επαναστάτησαν στο τέλος του 12^{ου} αι. στην αποδυναμωμένη ήδη εξουσία των ανάκτων και της αριστοκρατίας τους. Η αντικατάσταση αυτή της εξουσίας των Αχαιών από νέες φυλές που κυριάρχησαν στη Στερεά Ελλάδα και στην Πελοπόννησο αργότερα καταγράφηκαν ως «Κάθοδος των Δωριέων».